

NL

NL

NL

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 8.12.2008
COM(2008) 819 definitief

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

**Actieplan inzake orgaandonatie en -transplantatie (2009-2015): hechtere samenwerking
tussen de lidstaten**

**{COM(2008) 818 definitief}
{SEC(2008) 2956}
{SEC(2008) 2957}**

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

Actieplan inzake orgaandonatie en -transplantatie (2009-2015): hechtere samenwerking tussen de lidstaten

1. INLEIDING

Op 31 mei 2007 heeft de Commissie een mededeling over orgaandonatie en -transplantatie¹ goedgekeurd. In die mededeling en de bijbehorende effectbeoordeling² werden een aantal suggesties voor actie op het niveau van de Gemeenschap en de lidstaten gedaan om een toename van het aantal orgaandonoren in de hele EU te bewerkstelligen en de kwaliteit en veiligheid van deze medische handelingen te waarborgen.

In de mededeling werd een tweeledig actiemechanisme voorgesteld: een actieplan ter versterking van actieve coördinatie en samenwerking tussen de lidstaten, aangevuld door een rechtsinstrument met de basisbeginselen voor de kwaliteit en veiligheid.

Na de goedkeuring van die eerste mededeling is de Commissie een raadplegingsproces begonnen met nationale deskundigen en de belangrijkste betrokken partijen, waarbij de aandacht vooral uitging naar de kwaliteit- en veiligheidsvoorschriften voor de donatie en transplantatie van menselijke organen en de belangrijkste prioriteitsgebieden van het voorgestelde actieplan. Op basis van dit raadplegingsproces heeft de Commissie tien prioritaire acties vastgesteld, gegroepeerd onder drie thema's:

- vergroting van de beschikbaarheid van organen;
- verbetering van de efficiëntie en de toegankelijkheid van transplantatiesystemen;
- verbetering van de kwaliteit en veiligheid.

2. HECHTERE SAMENWERKING OP HET GEBIED VAN ORGAANDONATIE EN -TRANSPLANTATIE

Artikel 152, lid 4, onder a), van het Verdrag biedt de Gemeenschap de mogelijkheid geharmoniseerde maatregelen te nemen om de veiligheid en kwaliteit van organen te waarborgen. Verder moet het optreden van de Gemeenschap volgens lid 2 van dat artikel een aanvulling vormen op het nationale beleid ter verbetering van de volksgezondheid. De Gemeenschap moet samenwerking tussen de lidstaten op de in dat artikel bedoelde gebieden aanmoedigen en zo nodig hun optreden steunen. De lidstaten moeten in verbinding met de Commissie hun beleid en programma's coördineren. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, alle dienstige initiatieven nemen om deze coördinatie te bevorderen.

Zeker op het gebied van orgaandonatie en -transplantatie biedt het delen van ervaring en deskundigheid in de lidstaten grote mogelijkheden. Dit actieplan is bedoeld om de samenwerking tussen de lidstaten te verbeteren door gemeenschappelijke doelstellingen en richtsnoeren op te stellen en uit te werken, overeenstemming te bereiken over indicatoren en benchmarks, periodieke verslagen uit te brengen en de beste praktijken te identificeren en te delen.

---

¹ SEC(2007) 704 – SEC(2007) 705.

² Effectbeoordeling bij de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad. Orgaandonatie en -transplantatie: beleidsmaatregelen op EU-niveau (Engels), http://ec.europa.eu/health/ph_threats/human_substance/documents/organs_impact_en.pdf.

De inspanningen van de lidstaten ter verbetering van de kwaliteit en veiligheid van orgaandonatie en -transplantatie, bestrijding van de tekorten aan organen en vergroting van de efficiëntie van de transplantatiesystemen worden aangevuld met acties op communautair niveau. De Commissie zal de lidstaten bijstaan door middel van communautaire instrumenten, met name het volksgezondheidsprogramma 2008-2013.

3. PRIORITAIRE ACTIES VOOR ORGAANDONATIE EN -TRANSPLANTATIE

De afgelopen jaren heeft de Commissie in het kader van verschillende Gemeenschapsprogramma's aanzienlijke inspanningen geleverd om initiatieven op het gebied van orgaantransplantatie te bevorderen. Er is een groot aantal projecten medegefinancierd³ en daaruit is veel informatie en kennis voortgekomen. Het is van groot belang dat de werkzaamheden van de bestaande programma's voortgezet en zo nodig uitgebreid worden, waarbij niet alleen de lidstaten maar ook andere belanghebbende partijen moeten worden betrokken.

Op basis van de verkregen informatie, kennis en deskundigheid over orgaandonatie en -transplantatie heeft de Commissie een uitvoerige lijst van prioritaire acties opgesteld. Deze doelstellingen en prioritaire acties zijn gegroepeerd onder de drie al genoemde thema's. In het actieplan is elke prioritaire actie weer in een aantal acties onderverdeeld.

Elke lidstaat maakt zelf uit welke activiteiten en maatregelen moeten worden uitgevoerd om de gewenste doelstellingen te verwezenlijken; deze worden opgenomen in de reeksen nationale prioritaire acties, die moeten dienen als platform voor discussie, uitwisseling van deskundigheid en vaststelling van de beste praktijken in het kader van dit actieplan. Elke lidstaat moet zijn eigen, op de nationale situatie toegesneden reeks nationale prioritaire acties vaststellen.

3.1. Prioritaire acties om de beschikbaarheid van organen te verbeteren

De vraag naar organen is momenteel in alle lidstaten groter dan het aanbod en stijgt ook sneller dan het aantal donaties. Op dit moment wachten in de EU meer dan 56 000 patiënten op een geschikt donororgaan⁴.

De praktijken en resultaten lopen van lidstaat tot lidstaat sterk uiteen. Uitwisseling van informatie en de beste praktijken zal ertoe bijdragen dat in landen waar weinig organen beschikbaar komen de situatie verbetert. Zo is in Italië het aantal donaties sterk toegenomen door bepaalde onderdelen van het model van Spanje over te nemen; hieruit blijkt dat organisatorische veranderingen bij de donatie en verkrijging van organen kunnen leiden tot een forse, blijvende verhoging van de beschikbaarheid.

3.1.1. Maximaal gebruikmaken van overleden donoren

Gebleken is dat verbeteringen in het complexe proces van identificatie van een donor tot en met transplantatie van een orgaan van grote invloed zijn op het aantal donaties⁵. De successen die in sommige lidstaten zijn geboekt met de vergroting van het aantal beschikbare organen zijn vooral toe te schrijven aan de organisatie van het proces, wat aangeeft dat sommige orgaandonatiesystemen tot een betere beschikbaarheid van organen leiden dan andere⁶. De

---

³ De projecten zijn beschreven in de effectbeoordeling bij deze mededeling.

⁴ Raad van Europa (2007).

⁵ Zie bijvoorbeeld Roels et al. (2002) en Simini (2000).

⁶ ALLIANCE-O (2007b).

combinatie van een doelmatig systeem van donoridentificatie en -opsporing en orgaanverkrijging is een van de belangrijkste elementen gebleken om het aantal donaties van overledenen te vergroten. De aanwezigheid in een ziekenhuis van iemand die voor donaties verantwoordelijk is (de transplantatiecoördinator) en tot taak heeft een proactief donoropsporingsprogramma op te zetten, is de belangrijkste stap om het donatieproces te verbeteren en meer donoren te werven⁷.

De lidstaten moeten daarom in hun reeks nationale prioritaire acties als doel opnemen dat er geleidelijk in alle ziekenhuizen waar donororganen beschikbaar kunnen komen, **transplantatiecoördinatoren** worden aangewezen (**prioritaire actie 1**). De Commissie kan hierbij een coördinerende en controlerende rol spelen; daarom moeten de lidstaten worden aangemoedigd om de Commissie verslag te doen van het aantal ziekenhuizen dat transplantatiecoördinatoren heeft aangewezen. Uitgaande van deze doelstelling moet het actieplan ertoe bijdragen dat er in de komende jaren internationaal erkende normen voor programma's voor transplantatiecoördinatoren worden opgesteld en doeltreffende scholingsprogramma's voor transplantatiecoördinatoren worden uitgevoerd⁸. In een later stadium moeten de Commissie en de lidstaten streven naar internationale erkenningsregelingen voor transplantatiecoördinatoren.

Evenzeer belangrijk is de bevordering van **kwaliteitsverbeteringsprogramma's voor orgaandonatie (prioritaire actie 2)** in elk ziekenhuis waar orgaandonatie kan plaatsvinden. Deze programma's omvatten in hoofdzaak een zelfevaluatie van het hele orgaandonatieproces⁹, al naar de kenmerken van het ziekenhuis en het gezondheidssysteem. Zo kunnen de resultaten worden vergeleken en verbeterpunten worden aangegeven. Dit zal ook bevorderlijk zijn voor de toegang tot en scholing in specifieke methoden met betrekking tot deze kwaliteitsverbeteringsprogramma's.

3.1.2. Levende donoren als aanvulling op overleden donoren

Als aanvulling op donaties van overleden donoren kunnen donaties van levende donoren de beschikbaarheid van transplantatieorganen vergroten. Daarom moeten de lidstaten **de uitwisseling van de beste praktijken voor programma's inzake donaties bij leven bevorderen (prioritaire actie 3)**.

Het actieplan beoogt dus de bevordering van programma's voor altruïstische donaties en de registratie van levende donoren om hun veiligheid te beoordelen en te garanderen.

De Commissie zal bijdragen aan de ontwikkeling van adequate hulpmiddelen ter vergemakkelijking van het bijeenbrengen van informatie over de medische, psychologische, financiële en sociale gevolgen van een donatie bij leven op korte en lange termijn. Die informatie, in combinatie met de uitwisseling van de beste praktijken voor programma's inzake donaties bij leven tussen de lidstaten, moet bijdragen tot het ontwikkelen van wetenschappelijk onderbouwde richtsnoeren en consensusdocumenten en betrekking hebben op de selectie, beoordeling en follow-up van levende donoren. Er moeten registers van levende donoren worden opgesteld om de monitoring en follow-up te vergemakkelijken. Al die maatregelen moeten in overeenstemming zijn met de huidige Europese regelgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens, met name de gegevensbeschermingsrichtlijn (95/46/EG).

---

⁷ Raad van Europa: Aanbeveling (Rec (2005)11) inzake de rol en de opleiding van voor orgaandonatie verantwoordelijke functionarissen.

⁸ ETPOD.

⁹ Raad van Europa: Aanbeveling (Rec (2006)16) inzake kwaliteitsverbeteringsprogramma's voor orgaandonatie.

3.1.3. *Publieke bewustwording*

Uit het succesvolle Spaanse model blijkt dat grote investeringen in bewustmakingscampagnes niet altijd de verwachte resultaten opleveren. Er moet veel aandacht worden geschonken aan het soort informatie dat aan de media wordt verstrekt; de bevolking moet via de media systematisch en volledig worden voorgelicht over orgaandonatie en -transplantatie. Volgens onderzoekers is het inzetten van de massamedia in Spanje voor de orgaandonatieproblematiek van grote invloed geweest op het ontstaan van een positieve attitude ten aanzien van orgaandonatie en -transplantatie¹⁰.

Als in de familie over het thema orgaandonatie gesproken is, blijkt ook de bereidheid om daadwerkelijk te doneren meestal groter. Aangezien bewustwording en de publieke opinie van groot belang zijn om orgaandonatie te stimuleren, moet permanente educatie een essentieel onderdeel van de communicatiestrategieën van de lidstaten op dit gebied zijn. Mensen moeten worden aangemoedigd over orgaandonatie te praten en hun wensen aan hun naaste familieleden kenbaar te maken. Blijkbaar heeft niet meer dan 41% van de Europese burgers met zijn familieleden over orgaandonatie gesproken¹¹.

Daarom is er behoefte aan **betere kennis en communicatieve vaardigheden van gezondheidswerkers en patiëntenondersteuningsgroepen ten aanzien van orgaantransplantatie (prioritaire actie 4)**. In bewustmakingscampagnes moet ook aandacht worden besteed aan de rechten van burgers en patiënten op het gebied van orgaandonatie en -transplantatie in verschillende lidstaten. De Commissie kan hier actief aan bijdragen door de lidstaten te helpen dit soort informatie te verzamelen.

Ook vanwege de mobiliteit van personen moeten het **identificeren van orgaandonoren in heel Europa en grensoverschrijdende donaties in Europa makkelijker worden gemaakt (prioritaire actie 5)**. De Commissie zal de lidstaten helpen met het ontwikkelen van identificatiemechanismen.

3.2. **Prioritaire acties ter verbetering van de efficiëntie en de toegankelijkheid van transplantatiesystemen**

Ook tussen lidstaten met goed ontwikkelde gezondheids- en orgaantransplantatiesystemen zijn er nog grote verschillen op het vlak van donaties en transplantaties. Sommige organisatievormen blijken beter te werken dan andere. Daarom omvat het actieplan initiatieven die gericht zijn op onderzoek naar de meest efficiënte systemen, het uitwisselen van ervaringen en het bevorderen van de beste praktijken die op de plaatselijke situatie zijn afgestemd.

3.2.1. *Ondersteuning en begeleiding van transplantatiesystemen*

Het actieplan roept de lidstaten ertoe op de efficiëntie van hun transplantatiesystemen te vergroten (**prioritaire actie 6**). Daartoe zullen zij in 2009 elk hun eigen reeks nationale prioritaire acties opstellen. Die zullen de basis vormen voor een algehele evaluatie van het succes dat de lidstaten boeken bij de verwezenlijking van de al genoemde gemeenschappelijke doelstellingen.

Daarna moeten de lidstaten in nauwe samenwerking met de Commissie een gemeenschappelijke reeks indicatoren vaststellen om het orgaanbeleid te volgen, alsmede een methode om het potentieel in elke lidstaat te bepalen. Er zijn gemeenschappelijke definities van begrippen en methoden nodig om de resultaten van transplantatiesystemen te evalueren.

---

¹⁰ Matesanz en Miranda (2002). Zie ook Matesanz en Miranda (1996).

¹¹ Eurobarometer 2006.

De Commissie zal de lidstaten helpen dit te verwezenlijken, met name door ad-hoc-aanbevelingen uit te brengen op basis van periodieke rapportage. Het actieplan zet de lidstaten er voorts toe aan om samenwerking bij projecten en programma's voor intercollegiale toetsing te bevorderen in het kader van een vrijwillig proces van wederzijds leren. De intercollegiale toetsing moet zich richten op bestaande beleidsmaatregelen en programma's of institutionele regelingen die als goede praktijk zijn aangemerkt in de verschillende reeksen nationale prioritaire acties. Dit kan voor de lidstaten een nuttig hulpmiddel zijn bij het opzetten en uitvoeren van het meest efficiënte en doeltreffende beleid.

3.2.2. *Uitwisseling van organen tussen lidstaten*

Uitwisseling van organen tussen lidstaten is al een gangbare praktijk. Er bestaan echter grote verschillen in het aantal uitgewisselde organen tussen lidstaten die beschikken over instanties en voorschriften voor de internationale uitwisseling van organen, zoals Eurotransplant en Scandiatransplant, en de overige lidstaten. In het Eurotransplant-gebied wordt elk jaar omstreeks 20% van alle getransplanteerde organen (ongeveer 3 300 organen) door uitwisseling verkregen, terwijl maar 2% van de organen het Eurotransplant-gebied verlaat of binnenkomt. Waren die uitgebreide uitwisselingsovereenkomsten er niet, dan zouden de lidstaten veel minder organen uitwisselen; er is echter nog ruimte voor verbetering door middel van bilaterale overeenkomsten¹².

Deze verschillen in uitwisselingspercentages geven aan dat de mogelijkheden van grensoverschrijdende uitwisseling van organen nog niet ten volle wordt benut. Zonder uitwisseling van organen tussen de lidstaten hebben ontvangers die een weinig voorkomende match nodig hebben, slechts een geringe kans om een orgaan te vinden en tegelijkertijd worden donoren niet in aanmerking genomen omdat er geen compatibele ontvangers op de wachtlijsten staan. Dit is in het bijzonder het geval voor patiënten die moeilijk te behandelen zijn (pediatrische, spoedeisende of overgevoelige patiënten voor wie een speciale matching nodig is) en voor kleine lidstaten in het algemeen. Het actieplan streeft daarom naar een systeem of structuur voor **uitwisseling van organen voor spoedeisende en moeilijk te behandelen patiënten (prioritaire actie 8)**. Met assistentie van de Commissie en financiering van de Gemeenschap zou hiervoor een IT-hulpmiddel kunnen worden ontwikkeld. Bovendien zal de Commissie de lidstaten steunen bij het opzetten van een gestructureerd systeem voor de onderlinge uitwisseling van niet zelf gebruikte organen.

3.2.3. *EU-brede overeenstemming over aspecten van de transplantatiegeneeskunde*

Het actieplan ruimt een belangrijke plaats in voor **EU-brede overeenstemming over diverse aspecten van de transplantatiegeneeskunde (prioritaire actie 7)**. Een vorm van samenwerking biedt de beste mogelijkheden voor het bespreken van onderwerpen van wederzijds belang en het vinden van gemeenschappelijke en gedeelde oplossingen en controlemechanismen. Zo wordt de lidstaten geadviseerd tot EU-brede overeenstemming te komen voor alle aspecten rond de transplantatiegeneeskunde voor patiënten van buiten de Gemeenschap.

Deze vorm van samenwerking is van bijzonder belang voor het identificeren van de belangrijkste gevolgen van een grotere mobiliteit van patiënten, met name in grensgebieden en in de kleinere lidstaten. Het actieplan beveelt aan dat er EU-brede overeenstemming wordt bereikt over de basisregels voor mobiliteit van patiënten in de EU wat transplantaties betreft, overeenkomstig het beginsel van vrij verkeer van afnemers van diensten zoals vastgelegd in

---

¹² Zo wisselt Italië nu meer organen uit met Griekenland en Slowakije, waarmee het onlangs bilaterale overeenkomsten heeft ondertekend (zie IGE (2007)).

het EG-Verdrag en de communautaire wetgeving. Die overeenstemming zal de afwikkeling van de procedures in de praktijk vergemakkelijken en eventuele problemen in verband met de rechtvaardigheid van transplantatiesystemen oplossen.

Ook moet er worden gestreefd naar overeenstemming over de prioriteiten en strategieën van toekomstige onderzoeksprogramma's voor orgaandonatie en -transplantatie. In het kader van het bereiken van EU-brede overeenstemming over gemeenschappelijke prioriteiten en doelstellingen kan worden overwogen een Europees netwerk voor transplantatieonderzoek op te zetten.

3.2.4. Orgaanhandel

Een van de mogelijke gevolgen van het tekort aan organen is de handel in menselijke organen. Het gaat hier eigenlijk om handel in mensen met het doel bij hen organen te verwijderen, iets wat een grove schending van de grondrechten en met name van de menselijke waardigheid en de lichamelijke integriteit is. Dit wordt gedaan door criminele organisaties die donoren in ontwikkelingslanden proberen te vinden en bij hen organen verwijderen voor ontvangers in de Europese Unie.

Erkend wordt dat een grotere beschikbaarheid van organen de beste oplossing is om de handel in organen te bestrijden, maar voor het zover is moeten de lidstaten volgens het actieplan tot overeenstemming in de hele EU komen om de omvang van de orgaanhandel in Europa in kaart te brengen. Aangezien hierover geen onderzoeksgegevens bestaan, zal die overeenstemming de lidstaten helpen om dankzij actieve samenwerking en uitwisseling van informatie de orgaanhandel nader te bestuderen en vervolgens de beste manieren te vinden om dit in de gaten te houden.

De Commissie zal tegelijkertijd van haar kant samenwerken met andere internationale organisaties zoals de Raad van Europa en de Wereldgezondheidsorganisatie om de handel in organen tegen te gaan.

3.3. Prioritaire acties ter verbetering van de kwaliteit en veiligheid

Deze acties moeten een aanvulling vormen op het Europese wettelijke kader dat in de mededeling van de Commissie over orgaandonatie en -transplantatie¹³ wordt genoemd. In het toekomstige rechtsinstrument worden de beginselen neergelegd om een basiskader voor kwaliteit en veiligheid voor de hele EU tot stand te brengen, met bijvoorbeeld de oprichting van bevoegde nationale autoriteiten en andere nuttige structuren.

3.3.1. Verbetering van follow-upprocedures en registers

Het actieplan beoogt dit wettelijke kader aan te vullen door informatie te verzamelen in de vorm van **registers ter vergemakkelijking van de evaluatie van de resultaten na transplantatie (prioritaire actie 9)**, die op hun beurt aan de totstandkoming van goede medische praktijken rond orgaandonatie en -transplantatie zullen bijdragen. De evaluatie van de resultaten na transplantatie aan de hand van gemeenschappelijke definities van begrippen en methoden, zoals voorgesteld in het actieplan, kan zo nodig bijdragen aan de totstandkoming van registers voor de hele EU, met inachtneming van de bestaande Europese regelgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens (met name de gegevensbeschermingsrichtlijn 95/46/EG), of van een methodiek om de resultaten uit bestaande follow-upregisters over ontvangers van organen na transplantatie te vergelijken.

13

Om het bestand aan voor transplantatie beschikbare organen te vergroten moet ook het gebruik van marginale donoren (donoren die uit medisch oogpunt alleen geschikt zijn voor specifieke ontvangers onder bepaalde omstandigheden) worden overwogen. Daar de hierover gepubliceerde ervaringen niet toereikend zijn voor het vaststellen van veiligheidsgrenzen oppert het actieplan om gemeenschappelijke begrippen en een methode vast te leggen waarmee kan worden bepaald welke risiconiveaus bij het gebruik van marginale donoren aanvaardbaar zijn. Die risiconiveaus kunnen aan de hand van de verzamelde informatie worden vastgelegd.

Deze acties zullen de lidstaten op termijn helpen goede medische praktijken voor orgaandonatie en -transplantatie op basis van behaalde resultaten te ontwikkelen en te bevorderen.

3.3.2. Een gemeenschappelijk accreditatiesysteem

Het actieplan wil ter ondersteuning van het Europese wettelijke kader een methodologie ontwikkelen waardoor de lidstaten programma's voor donatie, verkrijging en transplantatie van organen kunnen erkennen. Dit kan uiteindelijk leiden tot een **gemeenschappelijk erkenningsstelsel voor programma's voor orgaandonatie/-verrijking en -transplantatie (prioritaire actie 10)** voor de hele EU en ondersteuning bieden aan topcentra.

4. CONCLUSIES EN VERVOLGMAATREGELEN

In dit actieplan worden tien prioritaire acties aangegeven om de lidstaten te helpen de problemen rond orgaandonatie en -transplantatie op te lossen. Hoofdpunten van de strategie zijn hechtere samenwerking tussen de lidstaten en uitwisseling van de beste praktijken.

Dit samenwerkingsproces omvat de formulering en ontwikkeling van gemeenschappelijke doelstellingen en richtsnoeren, gezamenlijk overeengekomen kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en benchmarks en de vaststelling en uitwisseling van de beste praktijken.

De lidstaten dienen uitgaande van deze acties elk hun eigen reeks nationale prioritaire acties op te stellen. Het actieplan biedt de basis voor een algehele evaluatie van het succes dat de lidstaten boeken bij de verwezenlijking van de bovengenoemde gemeenschappelijke doelstellingen. In 2012 zal een tussentijdse evaluatie worden uitgevoerd om het effect van dit actieplan te beoordelen.

BIJLAGE I: VOORGESTELDE SPECIFIEKE ACTIES

THEMA 1: VERGROTING VAN DE BESCHIKBAARHEID VAN ORGANEN	
DOELSTELLING 1	
DE LIDSTATEN MOETEN MAXIMAAL GEBRUIKMAKEN VAN OVERLEDEN DONOREN	
Prioritaire actie 1: Bevorderen van de rol van transplantatiecoördinatoren in alle ziekenhuizen waar orgaandonatie kan plaatsvinden	
Actie 1.1 Geleidelijke aanstelling van transplantatiecoördinatoren in ziekenhuizen als doelstelling opnemen in de reeks nationale prioritaire acties. Indicatoren ontwikkelen om deze actie te volgen	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
Actie 1.2 De opstelling van internationaal erkende normen voor programma's voor transplantatiecoördinatoren bevorderen	actie van de Commissie
Actie 1.3 De uitvoering van doeltreffende scholingsprogramma's voor transplantatiecoördinatoren bevorderen	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 1.4 De opstelling van nationale of internationale erkenningsregelingen voor transplantatiecoördinatoren bevorderen	actie van de lidstaten en de Commissie
Prioritaire actie 2: Bevorderen van kwaliteitsverbeteringsprogramma's in alle ziekenhuizen waar orgaandonatie kan plaatsvinden	
Actie 2.1 Geleidelijke invoering van kwaliteitsverbeteringsprogramma's in ziekenhuizen als doelstelling opnemen in de reeks nationale prioritaire acties. Indicatoren ontwikkelen om deze actie te volgen	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
Actie 2.2 Bevorderen van toegang tot en scholing in specifieke methoden voor kwaliteitsverbeteringsprogramma's	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
DOELSTELLING 2	
DE LIDSTATEN MOETEN PROGRAMMA'S VOOR DONATIES BIJ LEVEN BEVORDEREN AAN DE HAND VAN DE BESTE PRAKTIJKEN	
Prioritaire actie 3: Uitwisselen van de beste praktijken voor programma's inzake donaties bij leven tussen de lidstaten; ondersteunen van registers van levende donoren	

Actie 3.1 Bevordering van programma's voor altruïstische donaties van levende donoren in de reeks nationale prioritaire acties opnemen, met garanties voor de bescherming van levende donoren en de preventie van orgaanhandel	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
Actie 3.2 Het opzetten van registers voor levende donoren bevorderen om hun gezondheid en veiligheid te kunnen beoordelen en garanderen	actie van de lidstaten en de Commissie
DOELSTELLING 3	
HET PUBLIEK BETER BEWUSTMAKEN VAN ORGAANDONATIE	
Prioritaire actie 4: Verbeteren van de kennis en communicatieve vaardigheden van gezondheidswerkers en patiëntenondersteuningsgroepen ten aanzien van orgaantransplantatie	
Actie 4.1 In de reeks nationale prioritaire acties opnemen dat de grote rol van de massamedia moet worden erkend en de voorlichting van het publiek over deze onderwerpen moet worden verbeterd	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
Actie 4.2 Bevorderen van scholingsprogramma's voor gezondheidswerkers en patiëntenondersteuningsgroepen ter verbetering van hun communicatieve vaardigheden op het gebied van orgaantransplantatie	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 4.3 Organiseren van periodieke bijeenkomsten op nationaal niveau (bevoegde autoriteiten) met journalisten en opinieleiders en omgaan met negatieve publiciteit	actie van de lidstaten coördinatie en toezicht van de Commissie
Prioritaire actie 5: Het identificeren van orgaandonoren in heel Europa en grensoverschrijdende donaties in Europa makkelijker maken	
Actie 5.1 Verzamelen en verspreiden van informatie over de rechten van burgers op het gebied van orgaandonatie in de hele EU	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 5.2 Ontwikkelen van mechanismen om grensoverschrijdende donoren makkelijker te kunnen identificeren	actie van de lidstaten en de Commissie

THEMA 2: VERBETERING VAN DE EFFICIËNTIE EN DE TOEGANKELIJKHEID VAN TRANSPLANTATIESYSTEMEN

DOELSTELLING 4

TRANSPLANTATIESYSTEMEN ONDERSTEUNEN EN BEGELEIDEN OM EFFICIËNTER EN TOEGANKELIJKER TE WORDEN

Prioritaire actie 6: Verbeteren van de organisatiemodellen van orgaandonatie en -transplantatie in de lidstaten

Actie 6.1 In de reeks nationale prioritaire acties ad-hoc aanbevelingen van het comité van deskundigen aan de lidstaten opnemen op basis van periodieke rapportage	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 6.2 Bevorderen van samenwerking bij projecten en intercollegiale toetsingen	actie van de Commissie
Actie 6.3 Gebruik van de structuurfondsen en andere communautaire instrumenten voor de ontwikkeling van transplantatiesystemen evalueren	actie van de Commissie
Actie 6.4 Netwerken van referentiecentra bevorderen	actie van de Commissie

Prioritaire actie 7: Bevorderen van overeenstemming in de hele EU over aspecten van de transplantatiegeneeskunde

Actie 7.1 Overeenstemming in de hele EU over basisregels voor de mobiliteit van patiënten en transplantatie binnen de EU, met inachtneming van het Gemeenschapsrecht	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 7.2 Overeenstemming in de hele EU over alle vraagstukken in verband met transplantatiegeneeskunde voor patiënten van buiten de EU	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 7.3 EU-brede overeenstemming over het toezicht op orgaanhandel	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 7.4 EU-brede overeenstemming over gemeenschappelijke prioriteiten en strategieën voor toekomstige onderzoeksprogramma's	actie van de lidstaten en de Commissie

Prioritaire actie 8: De uitwisseling van organen tussen nationale instanties vergemakkelijken	
Actie 8.1 Procedures evalueren voor het aanbieden van niet zelf gebruikte organen aan andere landen	actie van de Commissie en de lidstaten
Actie 8.2 Procedures invoeren voor de uitwisseling van organen voor spoedeisende en moeilijk te behandelen patiënten	actie van de Commissie en de lidstaten
Actie 8.3 IT-hulpmiddelen ontwikkelen om de bovengenoemde acties te ondersteunen	actie van de Commissie en de lidstaten
THEMA 3: VERBETERING VAN DE KWALITEIT EN VEILIGHEID	
DOELSTELLING 5	
VERBETEREN VAN DE KWALITEIT EN VEILIGHEID VAN ORGAANDONATIE EN -TRANSPLANTATIE	
Prioritaire actie 9: Evaluatie van de resultaten na transplantatie	
Actie 9.1 Ontwikkelen van gemeenschappelijke definities van begrippen en methoden voor de evaluatie van de resultaten van transplantaties	actie van de Commissie
Actie 9.2 Opzetten van een register of een netwerk van registers voor de follow-up van ontvangers van organen	actie van de lidstaten en de Commissie
Actie 9.3 Bevorderen van gemeenschappelijke definities van begrippen en methoden voor het bepalen van aanvaardbare risiconiveaus bij het gebruik van marginale donoren	actie van de Commissie
Actie 9.3 Ontwikkelen en bevorderen van goede medische praktijken inzake orgaandonatie en -transplantatie op basis van behaalde resultaten, inclusief het gebruik van marginale donoren	actie van de Commissie
Prioritaire actie 10: Bevorderen van een gemeenschappelijk erkenningssysteem voor programma's voor orgaandonatie/-verkrijging en -transplantatie	